

Česká komora tlumočnicků znakového jazyka

Výroční zpráva
za rok 2003

1. Základní údaje

Název organizace	Česká komora tlumočnicků znakového jazyka
Právní forma	občanské sdružení
Adresa sídla	Za Černým Mostem 1522/B, 198 00 Praha 9
Telefon/Fax	281 918 747
E-mail	cktzj@cktzj.com
Internetová prezentace	www.cktzj.com
IČO	70892288
Bankovní spojení	989668001 / 2400

2. Organizační struktura

Výkonným orgánem je Rada, kterou volí členové ČKTZJ jednou za dva roky v tajných volbách ze svých řad. Rada se skládá z pěti členů a schází se minimálně jednou za šest měsíců. Rozhoduje o veškerých organizačních záležitostech ČKTZJ. Na prvním zasedání nově zvolené Rady je volen její předseda a místopředseda – **statutární zástupci** Komory.

V průběhu roku 2003 dva členové Rady odstoupili. Na jejich místo byli po mimořádných tajných volbách dosazeni dva noví: Marie Horáková a Petra Bímová.

Složení Rady ČKTZJ v roce 2003:

od 8. 12. 2002	Jiří Janeček (předseda)
	Nad'a Dingová (místopředseda)
	Farah Bunniová
	Marína Holubová
	Anna Hronová
od 14. 3. 2003	Jiří Janeček (předseda)
	Nad'a Dingová (místopředseda)
	Marína Holubová
	Marie Horáková
	Anna Hronová
od 6. 6. 2003	Jiří Janeček (předseda)
	Nad'a Dingová (místopředseda)
	Petra Bímová
	Marie Horáková
	Anna Hronová

Členská schůze ČKTZJ v prostorách Pevnosti

Členové Rady ČKTZJ

3. Členská základna

Stanovy ČKTZJ v současné době rozlišují tyto **typy členství**:

- **Certifikovaný člen**

Certifikovaným členem Komory je fyzická osoba, která se ztotožňuje se stanovami, Etickým kodexem a celkovým názorovým směřováním Komory, poskytuje tlumočnické služby a Komora garantuje jejich kvalitu, protože tento člen prošel certifikačním programem Komory. Komora nese za tohoto tlumočnicka profesní zodpovědnost. Závazně se podílí na rozvoji a fungování Komory podle svých možností.

Toto členství se dále dělí na:

Certifikovaný člen - TLUMOČNÍK (tlumočení ČJ-ZJ)

Certifikovaný člen - TRANSLITERÁTOR (převod ČJ-ZČ)

Certifikovaný člen - VIZUALIZÁTOR (převod orální)

- **Necertifikovaný člen**

Necertifikovaným členem Komory je fyzická osoba, která se ztotožňuje se stanovami, Etickým kodexem a celkovým názorovým směřováním Komory, poskytuje tlumočnické služby, ale Komora negarantuje jejich kvalitu. Závazně se podílí na rozvoji a fungování Komory podle svých možností.

- **Přidružený člen**

Přidruženým členem Komory je fyzická osoba, která se ztotožňuje se stanovami, Etickým kodexem a celkovým názorovým směřováním Komory, neposkytuje tlumočnické služby a závazně se podílí na rozvoji a fungování Komory podle svých možností.

- **Čestný člen**

Čestným členem Komory je fyzická osoba, která účinným způsobem přispěla nebo přispívá k rozvoji tlumočení do znakového jazyka u nás.

Protože certifikační vzdělávací program ČKTZJ dosud nebyl realizován (v současné době se účastní grantového řízení), má Komora pouze dva typy členů – necertifikované a přidružené. Oproti roku 2002 se členská základna zdvojnásobila – registrujeme 24 necertifikovaných členů a 19 členů přidružených, k datu 31. 12. 2003 tedy celkem 43 členů. Jedna osoba byla za své mimořádné zásluhy o rozvoj tlumočení do/z českého znakového jazyka nominována na získání čestného členství.

4. Činnost ČKTZJ

A) Realizované projekty

V roce 2003 se České komoře tlumočnicků znakového jazyka podařilo realizovat několik důležitých projektů. Tyto projekty bychom mohli rozdělit do dvou stěžejních oblastí – **vzdělávací a kulturní**.

Do oblasti vzdělávací náleží projekt **Tlumočnicko očima neslyšícího dítěte**, jehož cílem bylo umožnit žákům posledních ročníků speciálních základních škol pro sluchově postižené, aby si formou workshopů osvojili teoretické vědomosti i praktické dovednosti týkající se tlumočnických služeb, které budou nepochybně využívat v celém svém dalším životě. Na zcela jinou cílovou skupinu byl zaměřen projekt **Odstraňování výchovných a vzdělávacích problémů u neslyšících dětí prostřednictvím kvalitnější komunikace**. Pět seminářů s názvem „Vyučování neslyšících dětí? Několik praktických námětů...“ přineslo pedagogickým pracovníkům základních a středních škol pro sluchově postižené důležité informace o potřebě adekvátního přístupu k výchově a vzdělávání Neslyšících, který by respektoval jejich jazykové a kulturní odlišnosti. Na seminářích bylo mj. představeno několik nově vzniklých, či právě vznikajících metodických a didaktických materiálů, jež jsou založeny na výše zmíněném přístupu k Neslyšícím jako k jazykové a kulturní menšině.

Mezi realizované projekty v oblasti kulturní patří **Květinový ples Neslyšících aneb Bavíme se s jarem**, jenž byl výsledkem plodné spolupráce mezi ČKTZJ a Pevností – Českým centrem znakového jazyka, organizací sdružující Neslyšící. Druhým rozsáhlým projektem, na kterém jsme tentokrát spolupracovali s Divadlem NABLÍZKO, je **Tracyho tygr – tlumočené divadelní představení formou stínového tlumočení pro Neslyšící**. Jedná se o představení, kde každého herce doprovází „stín“ – tlumočnicko znakového jazyka, který jeho repliky převádí do českého znakového jazyka. Neslyšící diváci v České republice si tak vůbec poprvé mohou odnést z divadla stejně hodnotný zážitek jako slyšící publikum.

Popis jednotlivých projektů:

- **Tlumočnicko očima neslyšícího dítěte (TOND)**

Projekt TOND je výsledkem snahy České komory tlumočnicků znakového jazyka efektivně řešit problém nedostatečné informovanosti neslyšících o tlumočnických službách. V roce 1998 byl uveden v platnost Zákon o znakové řeči 155/98 sb., který dává všem sluchově postiženým právo na užívání znakové řeči též prostřednictvím tlumočnických služeb. Tlumočnicko znakového jazyka jsou dnes pevnou součástí pedagogického sboru na několika školských zařízeních pro sluchově postižené v České republice. Přesto z tlumočnické praxe víme, že mnozí mladí lidé, kteří přicházejí do těchto školských zařízení, nejsou informováni o tlumočnických službách. Neumějí tlumočnicko používat. Nežádají se stává, že se sluchově postižený setkává s tlumočnickem až při řešení vyhocených životních situací. To vše velmi ztěžuje hladký průběh komunikace. Často dochází k nemalým nedorozuměním, v horších případech i k vědomé manipulaci či poškození samotných neslyšících.

Česká komora tlumočnicků znakového jazyka se rozhodla, že se v rámci svých možností pokusí do budoucna zabránit podobným nepříjemnostem. Rozhodla se vytvořit projekt „**Tlumočnicko očima sluchově postiženého dítěte**“, který obohatí okruh vzdělávacích aktivit neslyšících dětí a současně zajistí jejich informovanost v oblasti tlumočení již na základních školách. O tom, že je bezpodmínečně nutné zvýšit informovanost žáků základních škol pro sluchově postižené, jsme se přesvědčili na základě dotazníkového šetření, jehož výsledky byly přímo alarmující – od žáků jsme se většinou dozvěděli, že tlumočnicko najdeme jen v Praze, buď pracují zadarmo, nebo sami rozhodují o tom, zda chtějí nebo nechtějí za své služby zaplatit apod. Tuto situaci bylo nutné co nejdříve vyřešit.

Projekt TOND vznikl ve spolupráci se švédskými kolegy z Östervångsskolan (Základní bilingvní škola pro sluchově postižené v Lundu), kteří se podobnými projekty zabývají již řadu let. Kurzy tohoto typu jsou dnes běžnou součástí vzdělávání neslyšících ve Švédsku. Konzultace se švédskými kolegy probíhaly zejména nad otázkami přípravy konkrétního obsahu jednotlivých seminářů, ale také při vytváření speciálních didaktických pomůcek – vhodného výukového materiálu pro neslyšící žáky a technického zázemí vzdělávacího programu. Podařilo se nám získat návodný videomateriál (Wendel, Pia: How to Use Interpreters. The Östervång School for the Deaf, Lund, Sweden, 1996), který ve Švédsku vznikl právě jako didaktická pomůcka.

Nezanedbatelná pro nás byla rovněž pomoc Městské části Praha 2 a Konta BARIÉRY, kteréžto subjekty podpořily projekt TOND finančně.

V první, pilotní fázi byly do projektu zapojeny žáci ze tří speciálních škol pro sluchově postižené v České republice – v Praze 5-Radlicích, v Praze 5-Smíchově a v Hradci Králové.

Workshop v Radlicích

Workshopy probíhaly paralelně ve všech oslovených školách od března do října 2003. Členové pracovních skupin se s žáky z jedné školy setkali vždy dvakrát. V připravených workshopech si děti zábavnou formou osvojovaly teoretické vědomosti i praktické dovednosti týkající se tlumočnických služeb, jichž zcela jistě využijí ve svém budoucím životě. Velký důraz byl kladen na to, aby se děti v kurzu obohatily jak po stránce teoretické, tak praktické.

Workshop na Smíchově

Během kurzů si měli žáci osvojit tyto teoretické znalosti:

- jaká jazyková práva má sluchově postižený občan České republiky podle Zákona o znakové řeči 155/98 Sb.
- jak fungují tlumočnické služby v České republice
- jaká práva a povinnosti vyplývající z tlumočnického kodexu má tlumočnick znakového jazyka

V průběhu praktických cvičení si žáci vyzkoušeli:

- kdo je tlumočnick, kdy a pro jaké účely je možné tlumočnicka využívat
- kde a jak objednat tlumočnicka
- o čem tlumočnicka informovat před využitím jeho služeb
- jaké jsou rozdíly mezi využitím profesionálních tlumočnických služeb a tlumočením za pomoci rodinných příslušníků, pedagoga
- jak rozpoznat kvalitu tlumočnické služby
- jaké dovednosti si musí sám tlumočnick osvojit před provozováním tlumočnického povolání

Velmi důležitým momentem se ukázalo být rozhodnutí zapojit do pracovních skupin nejen slyšící členy ČKTZJ, ale také dospělé Neslyšící. Celé vystoupení jsme se snažili pojmout více jako zábavnou a uvolňující aktivitu než jako jednosměrné předávání informací z naší strany. Snažili jsme se od začátku o maximální zapojení dětí. Náš výstup byl založen především na komunikaci a osobních prožitcích žáků i samotných lektorů. Vždy jsme vedli s dětmi dialog a vycházeli jsme z jejich osobních zkušeností a vlastních názorů. V tomto záměru nám velmi pomáhali právě naši neslyšící kolegové. Jejich role byla nezastupitelná. Jelikož jsme vystoupení založili na reakcích žáků, potřebovali jsme mít někoho, kdo by vytvořil mezi nimi a slyšícími lektory most důvěry. Jen tak bylo možné dát dětem pocit zázemí, ve kterém mohou otevřeně mluvit o svých názorech, a jistoty, že budou pochopeny a vyslyšeny.

Při každého výstupu v rámci projektu TOND byly pořizovány jednak písemné poznámky, jednak fotografie a videozáznam. Tento materiál použila CKTZJ pro vytvoření metodické příručky a videokazety, které jsou od konce roku 2003 k dispozici všem školám, jež do projektu doposud vstoupily. Elektronická verze je umístěna na internetových stránkách Komory.

TLUMOČNICKÝ KODEX
Pravidla, která musí dodržovat každý tlumočník.

- Tlumočník musí nosit tmavé oblečení.
- Tlumočník nesmí nic prozradit.
- Tlumočník musí přijít na setkání včas.
- Tlumočník se musí připravit na to, co bude tlumočit.
- Tlumočník za mě nesmí rozhodovat nebo mi radit.
- Tlumočník přenáší stejné informace. Nesmí nic přidávat, ani ubírat.
- Tlumočník se postará o to, abych na něho dobře viděl a mohl ho dobře vnímat.
- Tlumočník má právo odmítnout tlumočení.
- Tlumočník není zadarmo. Tlumočení je práce. Tlumočník za ni musí dostat peníze.

Ukázka z metodické příručky – tlumočnický kodex v úpravě pro děti

V projektu TOND bychom rádi pokračovali i v roce 2004. Naším záměrem je uspořádat dalších deset workshopů, které by pokryly všechny speciální základní školy pro sluchově postižené v České republice (kromě Prahy a Hradce Králové se tyto speciální školy nacházejí také v Liberci, v Plzni, v Českých Budějovicích, ve Vodňanech, v Brně, v Olomouci, v Kyjově, v Ivančicích a v Ostravě). Jsme přesvědčeni, že zvýšení informovanosti Neslyšících o tlumočnických službách již v raném věku povede k celkovému zlepšení životní situace komunity Neslyšících u nás.

- **Odstraňování výchovných a vzdělávacích problémů u neslyšících dětí prostřednictvím kvalitnější komunikace**

V rámci tohoto projektu uspořádala Česká komora tlumočnicků znakového jazyka ve spolupráci se školským odborem Magistrátu hlavního města Prahy (finanční zaštitění) a Ústavem českého jazyka a teorie komunikace FF UK Praha (odborné zázemí) cyklus seminářů na téma: „**Vyučování neslyšících dětí? Několik praktických námětů...**“

Seminář v Brně

Celkem se jednalo o pět seminářů uskutečněných v průběhu září – prosinec 2003 v pěti městech České republiky (Praha, Brno, Plzeň, Liberec, Hradec Králové). Semináře byly doporučeny učitelům ZŠ a SŠ pro sluchově postižené, učitelům integrovaných dětí a rovněž studentům se speciálně-pedagogickým zaměřením. Časově byl seminář koncipován tak, aby se jej mohlo zúčastnit co nejvíce speciálních pedagogů dané školy. Všechny příspěvky byly simultánně tlumočeny do znakového jazyka tlumočnický z řad ČKTZJ (Nadřa Dingová, Jiří Janeček, Milena Najmanová). Doba trvání každého semináře byla, včetně

diskuse, šest hodin. Celého cyklu seminářů se zúčastnilo cca 120 osob.

Jednotlivé semináře se skládaly z pěti až sedmi příspěvků týkajících se zejména nově vzniklých, či právě vznikajících vzdělávacích pomůcek a didaktických postupů v oblasti vzdělávání sluchově postižených: Mgr. Jana Servusová a Marína Holubová všem zúčastněným představily finální verzi elektronického výkladového slovníku lingvistické terminologie z oblasti lexikologie, jehož výkladové pasáže jsou prezentovány jednak v psané češtině, jednak v českém znakovém jazyce. Mgr. Romana Petráňová, dr. a Bc. Petr Vysuček vyložili princip fungování jejich nové interaktivní učebnice češtiny pro neslyšící, Mgr. Petra Bímová předvedla návrh elektronického překladového slovníku český znakový jazyk – čeština.

Mezi další témata diskutovaná na seminářích patřilo tlumočení do/z českého znakového jazyka na základních a středních školách pro sluchově postižené (Radka Nováková, Anna Hronová), specifika ve výuce češtiny pro neslyšící (Mgr. Andrea Hudáková), znakový jazyk jako přirozený jazyk (Mgr. Lenka Okrouhlíková), komunikace ve škole očima psychologa (Mgr. Věra Procházková).

Seminář v Brně

Všechna vystoupení se nesla ve znamení snahy přiblížit pedagogickým pracovníkům jejich neslyšící žáky jako příslušníky jazykové a kulturní minority Neslyšících, ukázat potřebu respektu ke vzájemným odlišnostem komunikačním, jazykovým i jiným a zejména pak potřebu specifického přístupu k výuce češtiny, kterou je vhodné pojímat jako jazyk pro neslyšící žáky cizí.

Na semináři vystoupilo celkem 12 přednášejících. Většina z nich jsou členové České komory tlumočnicků znakového jazyka.

Seznam přednášejících:

Mgr. Petra Bímová, FF UK Praha

Mgr. Kateřina Červinková-Houšková, Speciální školy pro sluchově postižené v Hradci Králové

Marína Holubová, FF UK Praha

Anna Hronová, FF UK Praha, Speciální školy pro sluchově postižené v Praze 5- Radlicích

Mgr. Andrea Hudáková, FF UK Praha, Speciální školy pro sluchově postižené v Praze 5- Radlicích

Radka Nováková, FF UK Praha, Pevnost – České centrum znakového jazyka, Speciální školy pro sluchově postižené v Praze 5- Radlicích

Mgr. Lenka Okrouhlíková, FF UK Praha

Mgr. Romana Petráňová dr., Speciální školy pro sluchově postižené v Praze 5- Radlicích

Mgr. Věra Procházková, Federace rodičů a přátel sluchově postižených

Mgr. Jana Servusová, FF UK Praha

Bc. Petr Vysuček, FF UK, Pevnost – České centrum znakového jazyka, Speciální školy pro sluchově postižené v Praze 5- Radlicích

Mgr. Alexandr Zvonek, Speciální školy pro sluchově postižené v Brně

• **Květinový ples Neslyšících aneb Bavíme se s jarem**

Po organizační stránce byl patrně nejnáročnějším projektem roku 2003 Květinový ples Neslyšících. Vysokých nároků jsme si byli dobře vědomi, a proto jsme se rozhodli o práci i radost z výsledku podělit s pražskou organizací Neslyšících Pevnost – České centrum znakového jazyka.

Ples se konal dne 17. 5. 2003 v reprezentativních prostorách velkého sálu Slovanského domu v Praze. Celým programem provázeli ve znakovém jazyce dva neslyšící moderátoři, členové Pevnosti – Hana Malíková a David Jorda, simultánně do mluveného českého jazyka tlumočili členové ČKTZJ – Nad'a Dingová a Jiří Janeček. Hudební doprovod obstarala skupina Dance band.

Tlumočníci ...

... a neslyšící moderátoři plesu

Program byl v 18 hodin zahájen přípitkem „Na zdraví jaru a dobré náladě“. Dále se po celý večer střídala nejrůznější vystoupení s volnou zábavou na parketě. Návštěvníci plesu mohli shlédnout módní přehlídku, taneční ukázky Rock and Roll klubu Trosky Praha, ukázky breakdance od skupiny Fire-Breakers, orientální tanečnice ze studia Aisha, irský step v podání taneční skupiny Kaskáda. Ohňovou show předvedl barman David Neumann, mistr České republiky ve free stylu. V pozdních večerních hodinách okořenila náplň plesu dvě stripýzová vystoupení – pánské a dámské.

Ohňová show Davida Neumanna

Protože záměrem organizátorů plesu bylo mimo jiné věnovat dostatek prostoru kultuře Neslyšících (u nás dosud málo známé, ale přesto neuvěřitelně bohaté), pozvali jsme některé neslyšící populární osobnosti, aby předvedly své umění. Několika humornými scénkami se prezentovali členové Divadla Neslyším – Monika Kurincová a Jan Fiurášek, úspěch mělo sólové vystoupení imitátora Karla Černého alias Michaela Jacksona, nechyběly písničky ve znakovém jazyce v podání souboru Tichá hudba. Zahanbit se nedali ani mladí členové ČKTZJ, kteří pod vedením Jiřího Janečka nastudovali ve znakovém jazyce píseň Simona a Garfunkela „Sound of Silence.“

Vystoupení členů ČKTZJ

Kromě dění na jevišti v hlavním sále si návštěvníci plesu mohli pro sebe vybrat něco z nabídky doprovodného programu. V květinové věštině se zájemci dozvěděli leccos o své budoucnosti, dále byl k dispozici bodypainting a nehtový design. Nechyběla ani bohatá tombola s nápaditými a vkusnými věcnými cenami.

V přísálí proběhla výstava výtvarných prací dětí ze speciální základní školy pro sluchově postižené v Praze 5-Radlicích a prezentace obou pořádajících organizací – Komory a Pevnosti.

Více než pěti stovkám zúčastněných slyšících i Neslyšících byli po celou dobu plesu v případě potřeby k dispozici tlumočníci znakového jazyka z řad členů ČKTZJ. Nezanedbatelnou roli měli neslyšící žáci ze školy v Radlicích, kteří jako hostesky rozdávali programy, předávali květiny a drobné dárky příchozím a prodávali lístky do tomboly.

Tak finančně náročná akce, jako je ples ve Slovanském domě, by se nemohla uskutečnit bez příspěví několika sponzorů. V našem případě to byli: Casino Amro Cheb, Casino Ingo Mariánské Lázně, Městská část Praha 6, Městská část Praha 9, Městská část Praha 12, Prefa beton Cheb a Studio fitness Chrenka.

Květinový ples byl bezpochyby jednou z největších a nejvýznamnějších kulturních akcí Neslyšících nejen v minulém roce, ale vůbec. Svědčí o tom také fakt, že se Česká televize rozhodla věnovat mu velkou část jednoho dílu Televizního klubu neslyšících. Pokusili jsme se vzkřísit květinové plesové oslavy jara, které Neslyšící pořádali již před mnoha lety, ale jejichž tradice byla za minulého režimu přerušena. Chtěli jsme také dát Neslyšícím malý dárek k Evropskému roku zdravotně postižených, jímž byl právě rok 2003. Od plesu jsme očekávali především to, že vytvoří příjemnou příležitost k setkání slyšících i neslyšících lidí. Že budou mít šanci sejit se v příjemném prostředí s příjemnou atmosférou, že se pobaví a budou mít na co vzpomínat. Zároveň jsme chtěli dokázat, jak přínosná a plodná může být spolupráce mezi dvěma organizacemi, přestože jedna z nich sdružuje slyšící a druhá Neslyšící.

Při dnešním pohledu lze říci, že se naše záměry vydařily. Své zkušenosti z pořádání loňského Květinového plesu hodláme využít při přípravě oslav jara v letošním roce.

- **Tracyho tygr – tlumočené divadelní představení formou stínového tlumočení pro Neslyšící**

Českou komoru tlumočnicků znakového jazyka jako profesní organizaci, která se zabývá především otázkami kvality tlumočnických služeb, dlouho znepokojovala skutečnost, že Neslyšící v České republice nemají možnost odnést si z návštěvy divadla stejně hodnotný kulturní zážitek jako slyšící publikum.

Je pravda, že dnes můžeme alespoň ve vzácných případech vidět snahu o přiblížení divadelních představení Neslyšícím prostřednictvím tlumočnicka znakového jazyka. Jde však vesměs o tlumočení statické – jediný tlumočnick stojí po celou dobu představení na stejném místě na kraji jevišti, pod jevištěm, či dokonce na balkóně, aby „co nejméně rušil“, a tlumočí repliky všech postav v ději. U tohoto typu tlumočení si neslyšící diváci musí vybrat, zda se budou dívat na tlumočnicka, nebo na herce. Výsledný dojem z představení je tím samozřejmě velmi vážně narušen.

Naše organizace dospěla k názoru, že máme dostatek sil i tvůrčího potenciálu na to, abychom se pokusili o tzv. stínové tlumočení do znakového jazyka. Tlumočníci jsou v tomto případě maximálně zapojeni do představení – pohybují se spolu s herci a tvoří jejich „stíny“, které repliky pronášené v mluveném jazyce převádějí do jazyka znakového. V ideálním případě je počet tlumočnicků shodný s počtem herců. Výhoda tohoto typu tlumočení je zřejmá – neslyšící diváci si nemusejí vybírat mezi tlumočnickem a hercem, ale mohou je pohodlně sledovat oba, a nechat se tak plně vtáhnout

do děje. Ze zkušeností kolegů ze zahraničí a z reakcí neslyšících diváků víme, že stínové tlumočení je ve světě nejoblíbenějším typem tlumočení divadla do znakového jazyka vůbec.

Abychom mohli myšlenku uvést v čin, museli jsme nejprve najít divadelní kolektiv, který by byl ochoten s námi projekt stínového tlumočení sdílet. Po několika odmítnutích ze strany větších i menších pražských divadelních scén se nám podařilo oslovit Divadlo NABLÍZKO. Díky pochopení a odvaze režisérky divadla Apoleny Vynohradnykové a členů hereckého souboru divadla jsme konečně mohli vypracovat projekt, který v naší republice ani ve střední Evropě nemá obdoby, a požádat o jeho podporu na Magistrátu hlavního města Prahy. Ten finančně zaštilil jednak přípravy představení, jednak prvních šest vystoupení v roce 2003 a také další představení plánovaná na rok 2004.

Po společné úvaze jsme se členy Divadla NABLÍZKO vybrali pro náš záměr divácky úspěšné představení Tracyho tygr, zpracované podle knihy Williama Saroyana.

Příprava tlumočeného představení měla několik fází. Nejprve tlumočníci z Komory, kteří měli zájem o zapojení do projektu, navštívili živé představení, aby si udělali představu o jeho provedení včetně pohybové náročnosti a využití prostoru. Následovalo shánění podkladových materiálů pro nastudování textu. Divadlo NABLÍZKO nám věnovalo papírový scénář, videokazetu s nahrávkou představení; režisérka s námi pohovořila o uměleckém záměru, se kterým zpracovávala Tracyho tygra před pěti lety.

Třetí fáze příprav spočívala v tom, že jsme mezi tlumočnický hledali vhodné typy na tlumočení konkrétních postav inscenace. Požadavek, aby ženskou roli tlumočila žena a roli mužskou muž, se nám splnit nepodařilo – narazili jsme na nedostatek mužů v tlumočnické praxi. Nakonec jsme byli nuceni zariskovat a ke dvěma hercům, kteří se ve hře proměňují v různé postavy a dávají představení humorný podtext, jsme přidělili tlumočnice – ženy. Konečné rozhodnutí vypadá takto:

Thomas Tracy – hraje Václav Krátký, tlumočí Jiří Janeček
Laura Luthyová – hraje Natálie Topinková, tlumočí Andrea Kalců
Rudolf Pingitzer – hraje Lubor Šplíchal, tlumočí Fedor Krajčák
„mnoho dalších rolí“ – hrají Martin Dusbaba a Pařík Vojtíšek, tlumočí
Naďa Dingová a Kateřina Červinková-Houšková

Od června do srpna 2003 se vybraní tlumočníci i jejich potenciální alternace věnovali překladům a tlumočnické přípravě. Při překládání do českého znakového jazyka nám byla velmi nápomocna organizace Neslyšících Pevnost – České centrum znakového jazyka, jejíž lektoři nejen pomáhali při samotném zrodu překladu, ale také zpětně kontrolovali jeho správnost a srozumitelnost z pohledu rodilých mluvčích. Abychom dobře zvládli dialogy a poskytli neslyšícím divákům klíče potřebné k orientaci v představení, spolupracovali jsme s profesionální tlumočnicí amerického znakového jazyka, která má se stínovým tlumočením divadla v USA bohaté zkušenosti – s paní Vestou dee Sauter.

Poslední fází před veřejným vystoupením byly zkoušky s herci. Obavy, jak herci své „stíny“ přijmou, se brzy rozplynuly, neboť všichni brzy pochopili, že se o svou postavu s tlumočnickem nedělí, nýbrž dávají jí další rozměr. Nejtěžší pro herce bylo nezapomínat na svůj „stín“ a méně improvizovat při replikách i při pohybu po jevišti, aby je tlumočnické přesně následovat.

Veřejná generálka představení Tracyho tygr se konala 12. 10. 2003 pod širým nebem v rámci charitativní akce pro postižené děti i dospělé – Barevný podzim na Letné. Představení mělo takový úspěch, že bylo nutné následně provést v Divadle NABLÍZKO hned dvě premiéry. Uskutečnily se 24. a 25. 10. 2003 na nové stálé scéně Divadla NABLÍZKO, v budově Nosticova divadla České obce sokolské v Praze. Tlumočenému představení Tracyho tygr se dostalo cti zahájit zde divadelní sezónu 2003/2004.

Premiéra Tracyho tygra
v Nosticově divadle

Tracyho tygr stínově tlumočený do znakového jazyka poskytuje jedinečnou příležitost, aby vedle sebe mohli v divadle sedět slyšící a neslyšící diváci, aniž by se kdokoliv z nich cítil být ošizen. Stínové tlumočení podporuje myšlenku boření bariér mezi oběma cílovými skupinami, jimž chce Divadlo NABLÍZKO s tlumočnický ČKTZJ dát společný kulturní zážitek.

Tracyho tygr je nejen premiérovým projektem důležitým pro jazykovou a kulturní komunitu Neslyšících u nás, ale dokonce projektem evropského významu. Pozornost, které se mu dostalo ze strany médií je zcela zasloužená – na tiskové konferenci Divadla NABLÍZKO 21. 10. 2003 byl zájem novinářů mimořádný. Články o Tracyho tygrovy vyšly nejen v časopisech pro sluchově postižené, ale také v několika celorepublikově rozšířených denících (např. MF Dnes, Lidové noviny). Česká televize se rozhodla projektu věnovat celý díl

Televizního klubu Neslyšících, zástupci ČKTZJ a divadla NABLÍZKO byli čestnými hosty pořadu Snídaně s Novou.

MF DNES 22. 10. 2003

Příběh

Znaková řeč má své místo i na jevišti

Divadlo hraje i v jazyku pro neslyšící

Malá Strana - Úspěšné představení Divadla Nablízko Tracyho tygr je v novém nastudování zážitkem i pro neslyšící.

Divadlo jako jediné z oslovených Českou komorou tlumočnicků znakového jazyka přijalo výzvu, aby zkusilo hrát se stínovým tlumočením. „Je to podle našich informací evropská premiéra,“ prohlásila vedoucí produkce Markéta Krausová.

V novém nastudování Tracyho tygra na scéně Nosticova divadla si nyní nevyznávají lásku dva lidé, ale rovnou čtyři. S herci, kteří ztvárňují své role, se totiž snaží splývat ještě tlumočníci.

„Nevěděli jsme samozřejmě do čeho jdeme, někdy to byl úplný galimatyáš. Ale po veřejné generálce na Letné si myslím, že to bude fungovat,“ popisovala režisérka představení a zároveň umělecká šéfová divadla Apolena Vynohradníková.

Divadlo pro neslyšící tu už sice bylo, ale publikum nikdy nemohlo být plně vtaženo do děje. Neslyšící diváci u nás poznali hlavně takzvané balkonové tlumočení, kdy byli separováni od ostatních lidí v hledišti.

Navíc sledovali jednoho člověka, který „odznakoval“ celou hru, aniž mohli pořádně vidět, co se děje dole na jevišti. „Stávalo se, že nakonec ani nepochopili, o co šlo,“ poznamenala tlumočnice jedné z postav Tracyho tygra Naďa Dynková.

Celý umělecký tým i tlumočníci si před páteční a sobotní premiérou spolupráci pochvalují. „Bylo to velmi přínosné také tím, že herecký svět se setkával s nehereckým,“ podotkla Vynohradníková. Zpočátku však byli někteří rozpačití. „Měl jsem docela strach, aby se představení neroztrátilo,“ ličil své obavy, které se nepotvrdily, herec Martin Dusababa. **EVA MIKOLÁSOVÁ**

GENERÁLKA. Nově nastudované představení Divadla Nablízko Tracyho tygr, kde každá postava má svého tlumočnicka pro neslyšící část publika, má za sebou úspěšnou generálku na Letné. **FOTO: ARCHIV**

Článek z MF DNES (22. 10. 2003) o stínově tlumočeném představení Tracyho tygr

Na rok 2004 plánuje Divadlo NABLÍZKO a ČKTZJ dalších 24 repríz. Abychom vyšli vstříc zájmu mimopražských diváků, bude několik představení výjezdních. Počítáme s hostováním především v městech s početnou komunitou Neslyšících, tj. v Hradci Králové, v Liberci, v Plzni, v Brně, v Olomouci a v Ostravě.

B) Připravované projekty

Nejrozsáhlejším a nejnáročnějším projektem je v současné době **Certifikační vzdělávací program České komory tlumočnicků znakového jazyka**. Jedná se o projekt zcela zásadního významu. Na základě schválení Zákona o znakové řeči 155/98 Sb. se tlumočnické služby stávají nedílnou součástí života sluchově postižených spoluobčanů. Díky nim přestávají být izolováni od světa, který je obklopuje. Mají možnost rozvíjet své znalosti, schopnosti či dovednosti v kterékoli oblasti svého zájmu. Ještě důležitější je fakt, že díky tlumočnickým službám se sluchově postiženým otevírá možnost nejen odpovědně rozhodovat o svých soukromých záležitostech, ale také podílet se na řešení otázek veřejných.

V České republice existují tři organizace sdružující tlumočnický znakového jazyka. Dohromady registrují zhruba 150 členů, avšak jen 27 z nich se tlumočnické profesi věnuje skutečně aktivně. Navíc neexistuje žádný oficiálně uznávaný jednotný vzdělávací program, který by tlumočnický na jejich budoucí povolání kvalifikovaně připravoval. Každá organizace samostatně definuje podmínky, za kterých může zájemce o povolání tlumočnicka znakového jazyka získat tlumočnický průkaz dané organizace. Z výše uvedeného je zřejmé, že současný systém tlumočnických služeb nemůže ani po stránce kvantitativní, ani po stránce kvalitativní uspokojit poptávku sluchově postižených občanů, přestože mají na tyto služby zákonem stanovené právo.

Česká komora tlumočnicků znakového jazyka chce nabídnout své služby všem sluchově postiženým lidem s přihlédnutím k jejich individuálním komunikačním potřebám.

Proto jsme se rozhodli vytvořit vzdělávací program, jehož výsledkem budou akreditovaní pracovníci těchto profesí: **tlumočník českého znakového jazyka** (používá při tlumočení přirozený český znakový jazyk, který je primárním komunikačním prostředkem Neslyšících v České republice), **transliterátor znakované češtiny** (používá umělý systém, který se zakládá na kombinaci slovní zásoby českého znakového jazyka a gramatiky mluvené češtiny; je preferován lidmi nedoslýchavými a ohluchlími v pozdějším věku), **vizualizátor mluvené češtiny** (zřetelně artikuluje ústy jednotlivá slova mluvené češtiny, aby sluchově postižený mohl lépe odezírat; tuto službu preferují lidé s lehčí sluchovou vadou a lidé ohluchlí v pozdějším věku, též někteří uživatelé kochleárních implantátů).

Považujeme za velmi důležité rozlišit tyto typy profesí a nabídnout sluchově postiženým rovnocenný přístup k plnohodnotné komunikaci, která bude vyhovovat všem zúčastněným stranám bez ohledu na typ a velikost ztráty sluchu a jazykové kompetence v mluvené češtině a českém znakovém jazyce.

Cílem certifikačního vzdělávacího programu je zlepšit kvalitu a profesionalitu tlumočnických služeb poskytovaných všem sluchově postiženým lidem na základě jejich zákonného práva. Chceme zajistit kontinuální vzdělávání tlumočnicků českého znakového jazyka, transliterátorů znakované češtiny a vizualizátorů mluvené češtiny formou intenzivního, odborně vedeného dvoustupňového vzdělávacího kurzu, a zajistit tak dostatečné množství žádaných kvalitních pracovníků v této oblasti.

Realizace projektu proběhne za spolupráce s organizací Pevnost – české centrum znakového jazyka (organizace Neslyšících věnující se výuce českého znakového jazyka) a s organizací ASNEP (střešková organizace, která zaštiťuje většinu organizací sluchově postižených v České republice). Rádi bychom využili také zkušeností zahraničních odborníků na tlumočení do/ze znakového jazyka, se kterými se intenzivně pokoušíme navázat kontakt; jedná se např. o švédskou Onnestad school (nástavbová škola pro tlumočnický švédského znakového jazyka) nebo o profesionální tlumočnicki amerického znakového jazyka Vestu Sauter.

První fáze projektu byla plánována na září – prosinec 2004, zahájení další fáze bylo předběžně stanoveno na leden 2005. V současné době původní projekt prochází procesem zapojování do rozsáhlejšího certifikačního bodovacího systému, jehož počátek připadá již na březen 2004.

Dalším připravovaným projektem ČKTZJ je **Zpívejme rukama**. Cílem tohoto projektu je zprostředkovat Neslyšícím, zejména pak dětem, zážitek z hudby, kterou nemohou vnímat sluchem. Vhodnou cestou, jak se s dětmi podělit o písničky, jež si zpívají jejich slyšící vrstevníci, je překlad písní do českého znakového jazyka. Rádi bychom vydali CD s výběrem oblíbených dětských písniček v kvalitním uměleckém překladu. Realizace projektu by se měla uskutečnit v průběhu roku 2004, předpokládaný termín dokončení CD je prosinec.

C) Tlumočnická praxe

Jako sdružení fundovaných odborníků na tlumočnickou činnost je ČKTZJ oslovována při příležitosti tlumočení odborných přednášek a programů zabývajících se především problematikou Neslyšících a sluchově postižených. Mezi velmi úspěšné akce již tradičně patří semináře pořádané MŠMT ČR ve spolupráci se vzdělávací agenturou Aldea. Jmenujme např. seminář Osvojení si verbální řeči prostřednictvím písma – čtení u sluchově postižených, nebo mimořádně přínosný odborný seminář Čeština v komunikaci neslyšících – výzkumy znakového jazyka z lingvistického hlediska (18. 11. 2003). Členové ČKTZJ tlumočili také seminář pro zpracovatele skrytých titulků v České televizi, na němž přednesla své požadavky na kvalitu skrytých titulků v ČT Expertní komise pro skryté titulky při organizaci ASNEP (organizace zastřešující většinu organizací sluchově postižených v České republice).

V roce 2002 se ČKTZJ podílela na tlumočení projektu „Internet jako potenciální zdroj nových pracovních příležitostí pro neslyšící“ v rámci programu LEONARDO DA VINCI Evropské unie, který realizovala Federace rodičů a přátel sluchově postižených. V roce 2003 se konaly dvě mezinárodní konference programu LEONARDO, jichž jsme se v roli tlumočnicků též účastnili.

Členové ČKTZJ působí jako stálí tlumočníci denního studia oboru Čeština v komunikaci neslyšících na půdě FF UK, kde tlumočí nejen přednášky a semináře náležející do studijního plánu, ale také mimořádné akce pořádané v rámci oboru ČNES, jako jsou přednášky hostujících zahraničních odborníků (např. prof. Susan Fischerová z Technického institutu v Rochesteru, prof. Christopher Miller z Gallaudetovy univerzity ve Washingtonu) a semináře, na nichž se prezentují svou práci studenti ČNES (např. seminář „Znakový jazyk, kultura Neslyšících, tlumočení“ pro studenty brněnské JAMU).

Tlumočníci ČKTZJ tlumočí specializované televizní pořady, vládní jednání, soudní procesy, ale i důležitá úřední jednání, při nichž by mohlo dojít bez jejich účasti k vážnému poškození našich těžce sluchově postižených spoluobčanů. V roce 2003 jsme se podíleli na vzniku několika dílů Televizního klubu neslyšících, v některých případech i autorsky (např. scénář pro červnový TKN o Květinovém plese neslyšících a pro srpnový o Integrovaném táboře v Jetřichovicích připravovala Naďa Dingová, scénář pro únorový a březnový díl, které se oba věnovaly problematice mateřství – porodu a komunikaci mezi matkou a neslyšícím dítětem – vytvořil Jiří Janeček). V červnu 2003 naši členové tlumočili protestní akci, při níž zdravotně postižení demonstrovali před sídlem vlády České republiky za právo na osobního asistenta a za možnost svobodně si zvolit druh, místo a poskytovatele sociální služby. 3. 12. 2003 byli tlumočníci ČKTZJ přizváni k předávání Ceny Vládního výboru pro zdravotně postižené občany za publicistické práce propagující problematiku zdravotního postižení.

Úspěšně se rovněž snažíme Neslyšícím zpřístupňovat kulturní události ze světa slyšících i Neslyšících. V roce 2003 tak členové Komory tlumočili mimo jiné již třetí Tříkrálové benefiční setkání s Bárou Basikovou, Jaroslavem Duškem a jejich hosty, jehož výtěžek byl použit ve prospěch sluchově postižených dětí v Bilingvní mateřské škole Pipan a Střediska rané péče pro rodiny dětí se sluchovým nebo kombinovaným postižením Tamtam. V říjnu 2003 jsme se podíleli na tlumočení kulturního festivalu Neslyšících Mluvící ruce do mluveného českého jazyka. Dne 18. 12. 2003 se ve Španělském sále Pražského hradu konal 9. ročník koncertu Podepsáno srdcem. Před našimi tlumočnický stál nelehký úkol – převést do českého znakového jazyka 12 hudebních skladeb ze žánru vážné i populární hudby, které se tentokrát tematicky vázaly k filmu a muzikálu, 1. větou Koncertu č.20 d moll K.V. 466 Wolfganaga Amadea Mozarta počínaje a písní z muzikálu Kleopatra Michala Davida „Teď královnou jsem já“ konče. Jako v roce předchozím mělo vystoupení tlumočnicků velký divácký ohlas.

Podepsáno srdcem 2003

D) Odborné působení

Předseda ČKTZJ Bc. Jiří Janeček je vedoucím odborné tlumočnické specializace na FF UK v Praze. Působí také v Expertní komisi pro otázky tlumočení neslyšícím při ASNEP, která v roce 2003 mj. připomínkovala Návrh zákona o soudních znalcích a tlumočnících a příslušné vyhlášky. V listopadu 2003 pan Janeček zastupoval ČKTZJ na mezinárodní konferenci o soudním tlumočení v Evropské unii, konající se ve španělském Alicante. Stal se koordinátorem mezinárodní pracovní skupiny, která se zabývá otázkami soudního tlumočení pro Neslyšící v EU.

Česká komora tlumočnicků znakového jazyka je v kontaktu na odborné úrovni také s Ústavem translologie v Praze a s Jednotou tlumočnicků a překladatelů. Na základě její výzvy ČKTZJ vyslala svého zástupce do poroty, která v dubnu 2003 rozhodovala o udělení prestižní ceny Slovník roku 2003.

E) Publikační činnost

Česká komora tlumočnicků znakového jazyka pravidelně publikuje nejen v časopisech určených sluchově postiženým (např. Gong, Unie, INFO-Zpravodaj), ale o své zkušenosti se dělí i v odborných časopisech, jako je např. Speciální pedagogika, Tlumočení a překlad, či v denících a popularizačních tiskovinách určených nejširší veřejnosti.

F) Členství v dalších organizacích

Česká komora tlumočnicků znakového jazyka se již dvakrát prostřednictvím svého zástupce zúčastnila mezinárodní konference Evropského fóra tlumočnicků znakového jazyka (EFSLI). Letošní konference na téma „Community Interpreting“ se konala v Brightonu 3. – 4. 10. 2003. Její přínos pro ČKTZJ spočíval především v tom, že jsme se stali řádným členem EFSLI a získali důležité kontakty na tlumočnické organizace v evropských zemích. Zároveň nám bylo nabídnuto členství v právě zakládané Světové asociaci tlumočnicků znakového jazyka (WASLI).

V rámci České republiky je ČKTZJ již od svého vzniku v roce 2000 členem organizace ASNEP, která zastřešuje většinu organizací sluchově postižených u nás. Předseda ČKTZJ se pravidelně zúčastňuje měsíčních zasedání ASNEP. Komora se spolupodílí na realizaci projektu Centrum zprostředkování tlumočnicků pro neslyšící. Členové ČKTZJ provádějící tlumočnickou praxi jsou zaneseni do centrální databáze, z níž Centrum čerpá při zajišťování služeb pro svoje klienty; někteří z členů Komory patří mezi školené dispečery Centra.

5. Účetní závěrka

Výkaz příjmů a výdajů

Dary	65 000,00 Kč
Granty	168 500,00 Kč
Poskytnuté služby	79 682,50 Kč
Úroky	85,68 Kč
Příjmy	313 268,18 Kč

Členské příspěvky	6 800,00 Kč
Ostatní příjmy	6 800,00 Kč
Příjmy celkem	320 068,18 Kč

Nákup materiálu	34 223,30 Kč
Nákup služeb	282 022,80 Kč
Provozní režie	3 514,10 Kč
Výdaje	319 760,20 Kč

Členství v ASNEP	1 000,00 Kč
Ostatní výdaje	1 000,00 Kč
Výdaje celkem	320 760,20 Kč

Z toho výdaje bez alokace k veřejně prospěšným projektům:

<i>Nákup materiálu</i>	<i>2 261,70 Kč</i>
<i>Provozní režie</i>	<i>3 224,10 Kč</i>
<i>Členství v ASNEP</i>	<i>1 000,00 Kč</i>
<i>Na provoz ČKTZJ celkem (tj. 2% z celkových výdajů)</i>	<i>6 485,80 Kč</i>

Hospodářský výsledek	-6 492,02 Kč
Rozdíl příjmů a výdajů	-692,02 Kč

Výkaz o majetku a závazcích

Pohledávky	0,00 Kč
Závazky	0,00 Kč
Bankovní účet	754,82 Kč
Hotovost	268,90 Kč
Celkem	1 023,72 Kč

Hospodaření České komory tlumočnicků znakového jazyka v roce 2003 bylo zkontrolováno ustanovenou revizní komisí. Revizní komise nezjistila v hospodaření žádné nedostatky a konstatovala, že v kontrolovaném období probíhaly veškeré výdaje se zřetelem na hospodárnost využívaných prostředků.

Pozn.: Veškerý fotografický materiál pochází z archivu ČKTZJ.